

Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

Kandidatnr: 10017

Enslige mindreårige asylsøkere i Norge: Livskvalitet og påvirkning av konflikter i hjemlandet.

Bacheloroppgave i sosialt arbeid

Trondheim, 14.09.2023

Bachelor i Sosialt arbeid (sosionom)

Antall ord: 8544

Enslige mindreårige asylsøkere i Norge: Livskvalitet og påvirkning av konflikter i hjemlandet.

Innhold

Sammendrag	4
Abstract.....	5
Kapittel 1 Innledning	6
Oppgavens oppbygging	7
Kapittel 2 Metode	8
Søkeprosessen:.....	8
Kildekritikk.....	9
Kapittel 3: Presentasjon av aktuell teori og relevant litteratur	10
Traume- og migrasjonsteori.....	10
Lee's Intervening Obstacles Model.....	11
Antonovskys teori om opplevelse av sammenheng.....	11
Sosial støtte	13
Grunner for flukt og utfordringer før og etter ankomsten til Norge	15
Psykiske belastninger i en uavklart situasjon	16
Behovet for stabile voksne i asylmottak.....	18
Traumebevisst omsorg i praksis.....	19
Sosial støtte, emosjonell og praktisk omsorg.....	20
Forholdene i asylmottakene.....	21
Kapittel 4 : Diskusjon av resultatene fra litteraturgjennomgangen opp mot teorier.....	23
Hvordan kan kunnskap om årsakene til flukten bidra til sosial støtte til enslige mindreårige i asylmottak.....	23
Tilværelsen på asylmottak	24
Midlertidigheten	25
Psykisk helse.....	26
Kapittel 5 Konklusjon.....	28
Litteraturliste.....	29

Sammendrag

Denne oppgaven tar for seg livskvalitet for enslige mindreårige asylsøkere. Fokuset er på å forstå deres utfordringer, spesielt knyttet til traumer og migrasjon, samt å fremme deres velvære gjennom sosial støtte og tilrettelegging på asylmottak.

Teoriene om traumer og migrasjon er viktige for å forstå deres opplevelser. Forebygging av konflikter og krig i hjemlandene blir betont som en viktig plikt. Bo-situasjonen på asylmottak og tilgjengelig sosial støtte spiller en avgjørende rolle i deres trivsel. Midlertidighet i asylprosessen kan påvirke deres håp og tilpasningsevne. Psykisk helse blir fremhevet som sentralt, med fokus på å styrke deres mestringskapasitet gjennom forståelse av deres opplevelse av sammenheng. Relasjoner og sosial støtte spiller en nøkkelrolle for å forbedre livskvaliteten.

Samlet sett understreker oppgaven behovet for en helhetlig tilnærming som tar hensyn til individuelle behov og strukturelle faktorer for å støtte disse sårbare individene effektivt og fremme deres trivsel, tilpasning og utvikling.

Oppgaven konkluderer med at det er viktig å gi enslige mindreårige asylsøkere en god start på livet i Norge, og at det er behov for bedre tilbud, sosial støtte og oppfølging på asylmottak.

Abstract

This assignment addresses the quality of life for unaccompanied minor asylum seekers. The focus is on understanding their challenges, particularly related to trauma and migration, and promoting their well-being through social support and facilitation at asylum reception centers.

The theories of trauma and migration are crucial for comprehending their experiences. Preventing conflicts and wars in their home countries is emphasized as an important responsibility. The living situation at reception centers and accessible social support play a crucial role in their well-being. The temporariness of the asylum process can affect their hope and adaptability. Mental health is highlighted as central, with a focus on enhancing their coping capacity by understanding their sense of coherence. Relationships and social support play a key role in enhancing their quality of life.

The assignment underscores the need for a holistic approach that takes into account individual needs and structural factors to effectively support these vulnerable individuals and promote their well-being, adaptation, and development.

The assignment concludes that it's important to provide unaccompanied minor asylum seekers with a good start in Norway and that there is a need for improved offerings, social support, and follow-up at reception centers.

Kapittel 1 Innledning

Enslige mindreårige asylsøkere er en sårbar gruppe som har flyktet fra konflikter og krig i hjemlandet, ankommet Norge uten foreldre eller verge, og bor på asylmottak i Norge. En asylsøker er en person som reiser til et annet land og søker om beskyttelse fra forfølgelse, i motsetning til en innvandrere som reiser til et annet land uten å søke om asyl (Flyktningshjelpen, 2022). Det har vært en økning i antall asylsøkere som kommer til Norge, og mange av dem er enslige mindreårige (Michelsen & Berg, 2015). Samtidig er det en økende debatt om hvordan asylmottakene fungerer og om hvorvidt de gir tilstrekkelig støtte og oppfølging til denne gruppen (Kittang, 2018). Forskning viser at konflikter og krig i hjemlandet kan ha alvorlige konsekvenser for disse ungdommene, og det er derfor nødvendig å gi dem tilstrekkelig støtte og oppfølging når de ankommer Norge. (Eide & Broch, 2010)

Forebygging av konflikt og krig i de landene asylsøkere kommer fra er en viktig del av Norges ansvar i samsvar med FNs erklæring om menneskerettigheter. Som en mindre nasjon med annerledes forutsetninger for å integrere asylsøkere er det beste Norge kan gjøre å være proaktive og en del av internasjonalt samarbeid rettet mot å bli kvitt all krig og konflikt. Det betyr også å ta ansvar og stille ressurser til rådighet når det er nødvendig, blant annet ved å være en del av internasjonale operasjoner rettet mot konflikt, og ved å øke kapasiteten til å ta imot flere flyktninger for å bidra til å hjelpe de som blir berørt av krig og konflikter. Bedre tilretteleggelse og bruk av ressurser ved asylmottak, i tillegg til deres fysiske beliggenhet, er andre faktorer som bør prioriteres.

Denne oppgaven tar for seg hvordan en kan gi best mulig støtte til enslige mindreårige asylsøkere mens de bor i asylmottak, med tanke på at de vil være preget av konflikter i hjemlandet og står i fare for å utvikle dårligere livskvalitet enn andre ungdommer. For å kunne gi enslige mindreårige asylsøkere en best mulig start på livet i Norge, er det viktig å forstå hvilke faktorer som påvirker deres livskvalitet og psykiske helse.

Problemstillingen er: *Med tanke på at enslige mindreårige asylsøkere i Norge er preget av konflikter i hjemlandet, hva vil være god støtte for dem mens de bor i mottakene?*

Jeg mener at temaet jeg har valgt er relevant og sentralt for sosialt arbeid. Yrkesutøverne i faget kan få integrering av flyktninger og spesielt mindreårige flyktninger som

sentralt arbeidsfelt, og selv de som ikke spesialiserer seg på dette vil de møte problemstillingene på andre områder (Berg, 2015).

Temaet er av stor samfunnsmessig betydning og er en utfordring som mange land i verden står overfor. Norge er et land som tar imot mange asylsøkere, og det er derfor viktig for sosialarbeidere å forstå hvordan situasjonen kan forbedres for de mest sårbare blant dem. Dette emnet har også en sterk tilknytning til sykepleiefaget og de utfordringene som helsepersonell møter når de jobber med mennesker som har opplevd traumer og konflikter. (Berg et al, 2005). Teoriene om traumer og migrasjon som jeg presenterer i teori og litteraturkapittelet har likevel bred relevans.

Som nevnt spiller mottakssentrene en viktig rolle i å tilby støtte og oppfølging til enslige mindreårige asylsøkere. Det er imidlertid også behov for å se på hvordan asylmottakene fungerer i dag, og hva som kan gjøres for å forbedre situasjonen for disse ungdommene. Enslige mindreårige asylsøkere trenger tilbud om trygge boforhold, skolegang og helsehjelp, samt psykologisk støtte og oppfølging.

Oppgavens oppbygging

Etter metodekapittelet (kapittel 2) vil jeg i kapittel 3 presentere tidligere utgitte artikler og forskningsrapporter under overskriften «Teori og relevant litteratur» . I disse artiklene og rapportene har data blitt samlet ved hjelp av kvalitative intervjuer med enslige mindreårige asylsøkere og viser hvordan konflikter i hjemlandet har innvirkning på deres psykiske helse og velvære.

Jeg vil også presentere litteratur som omhandler teorier om sosial støtte og traumer. Dette er teorier som er relevant for flere målgrupper en den målgruppen jeg har valgt, og er sentrale i sosialt arbeid. Migrasjonsteoriene er også sentrale for arbeid med alle typer migranter og sosialarbeidere vil møte dem i mange ulike sammenhenger, Slik er temaet av stor samfunnsmessig betydning og er en utfordring som mange land i verden står overfor.

I kapittel 4 vil jeg diskutere praktiske implikasjoner av forskningen jeg har presentert i kapittel 3, med hovedvekt på hva som kan gjøres for å forbedre situasjonen for disse asylsøkerne, både på asylmottakene og ved å forebygge konflikter og krig i hjemlandet. Oppgaven vil konkludere med en oppsummering av de viktigste funnene og anbefalinger for videre forskning på området.

Kapittel 2 Metode

Denne litterære oppgaven skal bare være basert på publisert litteratur og inkluderer ikke feltarbeid eller forfatterens erfaring.

Jeg ønsket å gi et bredt og helhetlig perspektiv på problemstillingen. Kvalitative forskningsmetoder er egnet til å undersøke opplevelser og erfaringer, og vil derfor være relevante for å kunne forstå situasjonen til enslige mindreårige asylsøkere, og derfor problemstillingen om hvordan de påvirkes av situasjonen i landet de kommer fra. Arbeidene jeg diskuterer er bygd på kvalitative metoder. Jeg ville også diskutere litteratur i lys av teorier knyttet til traumer og migrasjon, for å kunne gi en dypere forståelse av hvordan disse faktorene kan påvirke livskvaliteten til asylsøkerne og for å kunne si noe om hvordan man kan forbedre systemet for å kunne gi bedre støtte og hjelp til enslige mindreårige asylsøkere i Norge.

Søkeprosessen

Jeg startet søket etter kvalitativ litteratur med å finne nøkkelord. Jeg søkte først i Google Scholar som er Googles kilde til søk etter akademisk litteratur. I Google Scholar kan man søke i flere fagfelt og kilder: fagfolks anmeldelser av avhandlinger, bøker, sammendrag og artikler fra utgivere av akademisk litteratur, universiteter og andre akademiske organisasjoner. Her får man oversyn over litteratur fra hele verden, og det er lett å hente ut referanser til de arbeidene man finner. Deretter gikk jeg til søkemotoren Oria som gir tilgang til forskningsartikler og mye annen litteratur. Her kan man få tilgang til mye av litteraturen som finnes på nettet bare ved å klikke på lenkene, og mye av dette får man ikke fri tilgang til uten å høre til et universitet eller en høyskole. Jeg startet med å bruke søkerordet "mindreårige asylsøkere" og "enslige mindreårige asylsøkere" "livskvalitet", og fikk da opp mange bøker og artikler. Jeg så at migrasjons og traumeteorier og teori om sosial støtte var spesielt viktige. Jeg søkte på "migrasjon", "traumeteori" og "sosial støtte" ved søk med dette som stikkord kunne jeg finne arbeider som hadde omfattende materiale om det. I noen tilfeller kunne jeg også søke etter litteratur som brukte andre begreper som jeg ville gå dypere i.

Kildekritikk

Under søkeprosessen sjekket jeg at arbeidene var bøker utgitt på anerkjente forlag, fagfelleverderte artikler eller doktoravhandlinger. Om en artikkel finnes i et tidsskrift i register over vitenskapelige publiseringskanaler kan man se om tidsskriftet har vitenskapelig redaksjon og er fagfelleverdert, noe som er sentralt for å vurdere kvalitet. Dette er typer kilder som har vært gjennom faglig kontroll og vurdering og som jeg derfor kunne lite på har et vitenskapelig grunnlag. Kildekritikk er viktig for å kunne vite om man kan stole på den informasjonen man har funnet på nettet, og å sjekke om forfatterne gir solide referanser til annet vitenskapelig materiale eller egen datainnsamling, er en viktig indikator og kan sikre at kilden opprettholder en viss standard for vitenskapelig kvalitet.

For å se om kildene mine var representativt så jeg på om flere forskere/forfattere fant ut det samme. Siden dette er den første gangen jeg har skrevet en slik omfattende oppgave kunne jeg ha andre søkemotorer, men jeg har valgt å bruke de jeg fått kjennskap til gjennom studiet da jeg ikke hadde så god tid til å sette meg inn i nye søkemotorer.. Det kan være lett å fokusere på kilder som støtter under mitt perspektiv, men jeg har prøvd å bruke litteratur som er av kvalitet. Jeg har blitt overrasket over hvor mange faktorer som kan påvirke enslige mindreåriges livskvalitet

Kapittel 3: Presentasjon av aktuell teori og relevant litteratur

Traume- og migrasjonsteori

I oppgaven benyttes traumeteori i analysen av hvordan livskvalitet påvirkes av konflikter i hjemlandet blant de enslige mindreårige asylsøkere i Norge. Traumeteorier av ulikt slag kan være nyttige når det gjelder å forstå hvorvidt og i hvilken grad traumer fra hjemlandet, både isolerte hendelser og kroniske traumer, påvirker livskvaliteten til asylsøkere når de har kommet til landet de har søkt om asyl i. Asylmottak i Norge har flere utfordringer, særlig siden økt usikkerhet i andre land, som krig og uro, har ført til større behov for å tilrettelegge for en økning i antallet asylsøkere og flyktninger som finner veien til Norge. De som søker asyl i et nytt land som enslig mindreårig gjør det ikke av egen fri vilje, men befinner seg i en situasjon hvor de ikke ser noen annen mulighet til å sikre seg en trygg hverdag enn å forlate sitt eget hjemland.

Situasjonen disse mindreårige asylsøkerne reiser fra vil variere avhengig av hvilket land de flykter fra. Likevel har de fleste asylsøkere til felles at de flykter fra en utrygg og ofte kaotisk hverdag fylt med usikkerhet når det gjelder fremtidige utsikter. Ulike typer konflikter og krig er situasjoner de fleste asylsøkere forlater når de etter hvert ankommer Norge. Det er vanskelig å sette seg inn hvordan det faktisk oppleves å befinne seg i disse typer traumatiske situasjoner. Likevel er det mulig å fastslå at denne type traumer vil kunne påvirke både psykisk helse og velvære hos de som har befunnet seg i slike situasjoner. Resultatene av slike opplevelser vil kunne føre til både posttraumatisk stresslidelse, angst, depresjon og flere andre typer psykiske lidelser (Robjant & Fazel, 2010).

Asylsøkere som forlater utrygge og usikre miljø preget av krig og uro, forlater naturligvis disse områdene fysisk selv. Hva som skjer i hjemmet deres etter at de selv har flyktet er noe som i stor grad vil kunne påvirke dem, særlig de som reiser fra familie, venner og bekjente som fremdeles har en utrygg hverdag. Om situasjonen i hjemlandet deres ikke forbedrer seg vil fortsatt urolighet kunne føre til vedvarende påkjenninger for disse individene.

Lee's Intervening Obstacles Model

Denne migrasjonsteorien ser på både muligheter og problemer som en årsak til migrasjon. Modellen hevder at det er fire hovedfaktorer som avgjør livskvaliteten til asylsøkere (Lee, E. 1966)

Figur 0.0. Illustrasjon av Intervening Obstacles Model (1966), fra *Pan Geography*.

Første faktoren er asylsøkernes opprinnelsesland, et sted de har flere grunner til å forlate enn å bli værende i. Årsakene til å flykte kan være konflikt, økonomisk nød, krig eller politisk forfølgelse. Det neste er den sosiale og økonomiske situasjonen i destinasjonslandet, og bedre utdannings- og arbeidsmuligheter. Dette kan være årsaken til valg av destinasjon. Tredje faktor er "Intervening Obstacle", eller hindringene som asylsøkerne møter før de til slutt får innvilget asyl. I Norge inkluderer disse hindringene restriktive innvandringskontrollerende tiltak, som strenge krav til dokumentasjon og lange ventetider for asylbehandling, dette etter asylsøkerens flukt til destinasjonen. Siste faktor er personlig, og den inkluderer en rekke elementer som religion, kaste, tilgang til utdanning, helse, alder og inntrykket av destinasjonslandet.

Antonovskys teori om opplevelse av sammenheng

Antonovskys teori om «opplevelse av sammenheng», er relevant for migrasjonsstrategi. Tre begreper er særlig sentrale : begripelighet, håndterbarhet og meningsfullhet. Studien viser at opplevelsen av sammenheng er knyttet til forståelsen av hvordan de mindreårige asylsøkerne

håndterer utfordringer i ny kontekst, og at engasjementet deres for å håndtere utfordringene øker når situasjonen «gir mening» (Antonovsky & Sjøbu, 2012).

Når det gjelder enslige mindreårige asylsøkere, kan Antonovskys teori være relevant for å forstå hvordan de kan opprettholde sin helse og trivsel til tross for utfordrende livssituasjoner. Ifølge Antonovskys teori handler det om å ha en opplevelse av sammenheng i tilværelsen (sense of coherence) som kan styrke motstandsdyktighet og resiliens.

Hovedelementene i Antonovskys teori er:

1. Forståelighet: En opplevelse av at livet og omgivelsene er forståelige. Dette innebærer å ha tilgang til relevant informasjon og kunne forstå og tolke denne informasjonen. For enslige mindreårige asylsøkere kan dette bety å ha tilgang til informasjon om asylprosessen, rettighetene deres og muligheter for hjelp og støtte.

2. Håndterbarhet: En opplevelse av at man har ressurser og kapasitet til å takle utfordringer og påvirke sin situasjon. Dette kan omfatte både interne ressurser som personlige egenskaper, ferdigheter og kunnskap, samt eksterne ressurser som sosial støtte og tilgang til hjelpetjenester. Enslige mindreårige asylsøkere kan dra nytte av å ha mulighet til å utvikle og bruke egne ressurser, samt å ha tilgang til psykososial støtte og nødvendige tjenester..

3. Meningsskaping: En opplevelse av å ha et meningsfylt formål og mål i livet. Dette kan være knyttet til å ha en følelse av tilhørighet, verdighet og identitet. For enslige mindreårige asylsøkere kan det å kunne opprettholde kontakt med sin familie og kultur, samt å kunne engasjere seg i meningsfulle aktiviteter og fellesskap, bidra til å skape mening og trivsel.

Ifølge Antonovsky innebærer følelsen av sammenheng en grunnleggende opplevelse av at livet har orden, og at man har ressurser og ferdigheter til å møte utfordringer og takle stress. Følelsen av sammenheng består av tre komponenter: Kognitiv forståelse, mestringstro og meningssøking.

Kognitiv forståelse handler om en persons oppfatning av at livet og omgivelsene har en sammenheng og er forutsigbare. Det innebærer å kunne forstå, tolke og lage mening av det som skjer rundt seg. En person med en høy grad av kognitiv forståelse er i stand til å se sammenhengen mellom ulike hendelser og erfaringer.

Komponenten mestringstro dreier seg om en persons tro på egne ressurser og evner til å takle utfordringer. En høy grad av mestringstro innebærer at personen har tillit til at de har det som trengs for å håndtere stress og problemer som oppstår.

Meningssøking omhandler en persons oppfatning av at det er meningsfullt å investere tid og energi i ulike aktiviteter og relasjoner. Det innebærer å ha en følelse av formål og mening i livet. Når man opplever mening i det man gjør, kan det bidra til en følelse av trivsel og velvære.

Ifølge Antonovsky kan en høy følelse av sammenheng være beskyttende for helsen og bidra til å håndtere stress og motgang på en mer konstruktiv måte. En lav følelse av sammenheng kan derimot være assosiert med økt risiko for både fysisk og psykisk sykdom.

Sosial støtte

Teori om sosial støtte (Cohen og Wills, 1985) er en relevant teori når det gjelder integrering av enslige mindreårige asylsøkere. I følge Cohen og Willis befinner disse individene seg i svært sårbare situasjoner, uten sine vanlige omsorgspersoner og med mangel på kontinuitet i hverdagen. Sosial støtte er et rammeverk som tilrettelegger for å takle stress samtidig som psykisk helse og velvære ivaretas, og er derfor en svært viktig del av integreringsprosessen.

Hoveddelene av Cohen og Wills (1985) teori om sosial støtte handler om:

«*Perceived Social Support*» (Opplevd sosial støtte): Dette refererer til en persons subjektive vurdering av hvorvidt de har tilstrekkelig støtte fra sitt sosiale nettverk. Opplevd støtte kan variere avhengig av individets oppfatning av tilgjengeligheten og påliteligheten til støtte fra venner, familie eller andre nære personer.

«*Received Social Support*» (Mottatt sosial støtte): Dette refererer til den faktiske støtten en person mottar fra sitt sosiale nettverk. Det kan inkludere emosjonell støtte (følelsesmessig støtte), instrumentell støtte (konkrete hjelpemidler eller tjenester) og informasjonsstøtte (råd eller informasjon).

«*Social Support as a Buffer*» (Sosial støtte som en buffer) er en sentral ide i teorien og dreier seg om at sosial støtte fungerer som en buffer mot virkningene av stress. Det vil si at tilstedeværelsen av støtte kan dempe de negative konsekvensene av stressorer i livet, som for

eksempel livsendringer eller utfordrende situasjoner. Dette kan bidra til å redusere risikoen for psykiske og fysiske helseproblemer.

To av de mest grunnleggende modellene som forklarer sammenhengen mellom sosial støtte påvirker helse er Main Effect Model (Hovedeffektmodellen) og Buffer Model (Buffermodellen) som er utviklet av Cohen og Wills (1985). Ifølge Main Effect Model har sosial støtte direkte positive effekter på helse, uavhengig av stressorer. Dette betyr at, uavhengig av stressnivået en person opplever, vil en sosial støtte ha en positiv innvirkning på velvære. Buffermodellen på sin side legger først og fremst vekt på sosial støtte som en buffer mot virkningene av stress. Når stressnivået er stort, vil sosial støtte fungere som en buffer og bidra til en positiv effekt på velvære.

Sosial støtte, for eksempel slik Cohen og Wills beskriver det, blir av Michelsen og Berg (2015) vurdert opp mot Maslows' behovspyramide (1943). De faktorene eller behovene som belyses som viktig å tilfredsstille er selvrealisering, anerkjennelse, sosiale behov, trygghet og fysiske behov. Ved bruk av denne teorien har forfatterne konkludert at selvrealisering og anerkjennelse blir definert som vekstbehov. Videre blir sosiale behov, trygghet og fysiske behov vurdert som mangelbehov. Disse temaene er direkte knyttet til psykisk helse og velvære blant enslige mindreårige asylsøkere, og ved å benytte seg av Maslows' behovspyramide vil man kunne gjøre integreringsprosessen mer effektiv.

I tillegg til Maslows behovspyramide, kan også Bronfenbrenners økologiske teori bidra til å forklare hva som er god støtte til enslige mindreårige mens de bor i mottaket. Siden generell traumeteori knyttet til asylsøkere og deres livskvalitet ikke spesielt er rettet mot barn representerer Bronfenbrenners tenkning, som nettopp tar for seg barns utvikling, et viktig bidrag i en oppgave med fokus på enslige mindreårige asylsøkere (Bronfenbrenners, 1979). I mikrosystemet i Bronfenbrenners teori kan man se at familie, skole og hjem er av de viktigste faktorene for at barnet skal ha høy livskvalitet, og er viktig for å tilrettelegge for barnets utvikling. I oppgaven til Kittang ble omsorgen asylsøkerne mottok kartlagt ved å analysere individets forhold til sin representant, andre ansatte på mottaket, vennskap, skole og fritidsaktiviteter i tillegg til opplevelsen deres av boforhold på asylmottaket.

Grunner for flukt og utfordringer før og etter ankomsten til Norge

Migrasjonsteori kan forklare årsakene til asylsøkernes migrasjon, sammen med utfordringene og opplevelsene de møter. Konflikter og vold i hjemlandet kan forklare hvorfor mange av disse mindreårige kommer, og det at de mindreårige mangler foreldrenes omsorg og beskyttelse kan være en av grunnene til at de har forlatt hjemlandet alene og søker asyl i Norge. Ved å bruke teorien om push og pull som påvirker migrasjon (Lee, E. 1966), kan konfliktene i asylsøkerens hjemland sees på som push-faktorer som fører migrantene til å forlate hjemlandet. Den viser også hvordan pull-faktorer, som behovet for emosjonell støtte og praktisk hjelp, påvirker deres erfaringer når de har ankommet.

Michelsen og Berg (2015) diskuterer i en rapport hvilke behov og erfaringer unge migranter har fra hjemlandet, fra flukten og fra tiden i Norge. De unge asylsøkerne opplever en betydelig overgang, som involverer å flytte fra hjemlandet til Norge, og at det bringer med seg en rekke nye opplevelser, utfordringer og muligheter. De forholder seg også ulikt til ventetiden på mottakene og omsorgssentrene, som følge av de ulike opplevelsene de har hatt i hjemlandet og under flukten, personlige mestringsstrategier, stadier i asylprosessen og utfallet av deres asylsøknad. Noen av dem kan ha opplevd alvorlige tap og mange har mistet kontakt med familiemedlemmer under flukten til Norge. Dette kan være en kilde til alvorlig stress og sorg for dem, og kan føre til økte psykologiske utfordringer som søvnproblemer og konsentrasjonsvansker noen har reist alene eller med ukjente personer i grupper organisert av menneskesmuglere. Dette kan være en svært farlig situasjon som kan føre til traumatiske opplevelser. I tillegg kan det være en kilde til økt stress og bekymring, spesielt for de som har opplevd vold og overgrep under reisen. Andre har opplevd å bli stoppet av politiet, slått, ranet eller fengslet. Dette kan føre til alvorlige psykologiske utfordringer, og asylsøkeren kan også oppleve en følelse av mistillit til myndighetene og politiet som følge av disse erfaringene. Noen har også opplevd å rømme og gjemme seg fra politiet, sulte og bo på gaten. Det kan også være en kilde til økt stress og bekymring, spesielt for de som føler seg utrygge og utsatte på gaten.

Psykiske belastninger i en uavklart situasjon

I artikkelen «Enslige mindreårige asylsøkere - opplevelser og mestring av midlertidighet» fra 2019 benytter forfatterne Valenta og Garvik seg av flere teorier og rammeverk. Artikkelen er basert på en rekke kvalitative intervju av enslige mindreårige asylsøkere, i tillegg til de som jobber med å ta vare på dem. Til sammen består undersøkelsen av 61 intervju på flere ulike asylmottak i ulike deler av landet. Undersøkelsen vektlegger flere ulike temaer for å kartlegge livet som enslig mindreårig asylsøker. Undersøkelsen fokuserer i stor grad på livet til informantene etter ankomst til Norge og veien videre, altså livet på asylmottak og utsiktene til et liv i Norge etter endt tid på mottaket.

Fokuset i artikkelen til Valenta og Garvik er derfor i stor grad relatert til hvordan livet som enslig, mindreårig asylsøker preges av usikkerhet og angst knyttet til fremtiden i perioden hvor en permanent oppholdstillatelse vurderes. og hvordan nåværende omstendigheter påvirker psykisk helse og velvære her og nå

Et tema som dukket opp gjennom intervju og samtaler med individene som Valenta og Garvik intervjuet var savn etter egen familie i hjemlandet. Det ble ikke spesifikt nevnt om noen av individene opplevde noen form for angst eller traumer knyttet til situasjonen i hjemlandet eller fra oppveksten, siden de var mer engstelige og spente på hva som ventet dem i deres nye hjemkommune. Savn etter familien har også ført til økt vilje til å starte prosessen med familiegjenforening, igjen uten at traumer knyttet til hjemlandet ble nevnt.

Michelsen og Berg (2015) går grundig inn på emnene rundt konflikter i hjemlandet, og de mindreårige asylsøkerne som de intervjuet deler sine erfaringer fra både situasjonen i hjemlandet, og reisen eller flukten fra hjemlandet. Det kommer tydelig frem at vonde, negative minner går utover både nattesøvnen og konsentrasjonen de trenger for å holde følge på skolen i et nytt land og en ny kultur. Alle individene som tok del i intervjuene, og alle asylsøkere generelt sett, kommer fra veldig ulike situasjoner. Det samme gjelder reisen til Norge. Noen reiser med fly, andre tilbringer uker på sjøen i overfylte båter. Noen av asylsøkerne har opplevd at familiemedlemmer eller andre i reisefølget har mistet livet foran øynene deres. Detaljerte beskrivelser av disse ulike traumene understreker hvilken effekt traumer har på enslige mindreårige asylsøkere

Ifølge Kittang (2018) kan migrasjonsteori brukes som et rammeverk for å forstå de komplekse utfordringene og mulighetene knyttet til migrasjon og integrering. De enslige mindreårige asylsøkerne kan oppleve ensomhet og isolasjon fra omverden, som kan føre til dårlig psykisk helse og depresjoner. Resiliens, eller evnen til å håndtere utfordringer i livet, kan påvirke den psykiske helsen til asylsøkere. Bo-situasjonen og bemanningen på mottaket kan enten være en beskyttende eller belastende faktor. Å opprette kontakt med familie kan også være en utfordring for enslige mindreårige asylsøkere, og det kan være behov for å utvikle mer effektive systemer for å opprette kontakt med familiene deres og tilby dem ressurser for å kommunisere med hjemlandet.

I undersøkelsen som Valenta og Garvik (2019) utførte kommer det fram at ingen av de enslige mindreårige asylsøkerne anså retur til hjemlandet som en mulig løsning, og at videre flukt var foretrukket over å bli sendt til hjemlandet. For disse individene er det å vente på en oppholdstillatelse når de har kommet til Norge en sentral del av deres migrasjonsprosjekt, og gir dem håp om en bedre situasjon, men samtidig kan det også føre til engstelse. Dette gjelder spesielt for de som kommer fra land hvor det er vanlig å få avslag på søknadene. Valenta og Garvik viser i det hele tatt til at relasjonen mellom juridisk status i Norge og fremtidsutsiktene til en permanent fremtid i landet er en av de viktigste faktorene som påvirker psykisk helse og velvære til de enslige unge asylsøkerne. Her finner de en direkte sammenheng mellom de to, og understreker dermed behovet for sosial støtte særlig for de som har en uavklart juridisk status.

Valenta og Garvik (2019) mener myndighetenes restriktive tiltak de siste årene har skapt ekstra bekymring og reaksjoner blant ungdommene med tanke på midlertidige tillatelser og avslag.

Et poeng hos Valenta og Garvik (2019) som er verd å merke seg er at de mestringsstrategiene som enslige mindreårige benytter seg av ikke alltid er like hjelpsomme. Mestringsstrategiene innebærer fortrenning, selektiv persepsjon, endrede fortolkninger av midlertidighet, endrede målsetninger, eller forberedelse på flukt og forsvinninger fra mottak

Undersøkelsen til Valenta og Garvik avdekket at flere av deltakerne i undersøkelsen deres hadde et sterkt ønske om stabilitet i hverdagen, men manglet de nødvendige ressursene til å oppnå dette. Resultatet ble derfor i stedet å fortrenge følelser som angst og uro.

Mestringsteori understreker behovet for sosial støtte og andre ulike ressurser for å takle de

utfordringene de står overfor i hverdagen (Antonovsky, 1979; Ní Raghallaigh & Gillian, 2010; Lazarus, 1991). Ifølge studien til Raghallaigh & Gillian (2010) er det identifisert ulike mestringsstrategier som kan gjøre følelsen av midlertidighet bedre, nemlig: Å opprettholde kontinuitet i en endret sammenheng, tilpasse seg ved å lære og endre seg, ha en positiv innstilling, undertrykke følelser og søke avledning, handle uavhengig, og være mistenksom.

Behovet for stabile voksne i asylmottak

Kittang (2018) tar i en masteroppgave for seg opplevelsen av omsorg og livssituasjonen til enslige mindreårige asylsøkere i norske asylmottak. En kvalitativ undersøkelse ble gjennomført med syv enslige asylsøkere mellom 16 og 18 år. Forskningen viser blant annet at relasjonen mellom disse asylsøkerne og deres representanter ikke er god nok, noe som påvirker livskvaliteten til asylsøkeren.

De enslige mindreårige asylsøkerne mangler i stor grad relasjoner til kontinuerlige voksne omsorgspersoner, selv om de har gode relasjoner til særkontakt og andre ansatte på mottakene. Kittang fant også at informantene hadde venner i Norge, men nesten ingen norske venner. Det viser seg å være stor forskjell på skole- og fritidstilbudet til de mindreårige asylsøkerne får, og det må legges høyere vekt på dette tilbudet for å gi migrantene en bedre mulighet til å integreres i det norske samfunnet.

Kittang viser til en tidligere studie utført av Berg og Tronstad (2015), som fant at asylsøkende barns livskvalitet skiller seg fra andre barn på grunn av utrygghet rundt bo- og omsorgsforhold. I tillegg er asylsøkende barns livskvalitet ofte påvirket av det faktum at de har forlatt familiene sine i farlige situasjoner, og at de bærer med seg bekymringer om disse menneskene som de kanskje ikke kan få kontakt med.

Forskningen til Berg og Tronst viser at å oppspore familiemedlemmer kan være en utfordring for de enslige mindreårige asylsøkerne. Det kan være vanskelig å finne og kontakte familiemedlemmene deres. Ifølge Barnekonvensjonen artikkel 22 har barn rett til hjelp med å oppspore familiemedlemmer (FNs Barnekonvensjon, 1989). Likevel viser forskningen at barna oppfatter denne hjelpen som mangelfull, og at de kan ha bedre muligheter til å finne familiemedlemmene sine ved hjelp av egne ressurser.

For å styrke disse ungdommenes evne til mestring, er det viktig å legge vekt på positive forhold i deres omgivelser, som skole og fritidsaktiviteter.

Traumebevisst omsorg i praksis

Traumebevisst omsorg, ofte kalt TBO, er en tilnæringsmåte som i senere år har blitt foreslått som en mulig løsning til en god støtte for enslige mindreårige asylsøkere i Norge som er preget av konflikter i hjemlandet sitt. Premisset for traumebevisst omsorg er hvordan både psykologiske traumer i tillegg til andre typer krenkelser kan ha en negativ effekt på barns utvikling (Jørgensen og Steinkopf, 2013). Traumebevisst omsorg tar utgangspunkt i at man bør forstå hva som fører til ulike atferdsmønster hos individer, og ta dette til etterretning ved å anerkjenne, respektere og vise forståelse for årsaken til de traumer som individene har opplevd.

Diskusjonen som finner sted i en rapport om Levekår og livskvalitet blant enslige mindreårige asylsøkere (Michelsen & Berg, 2015) inkluderer temaer knyttet til traumer. Som en del av det nødvendige omsorgsarbeidet innenfor asylsøkertilbudet finnes verktøy som kan hjelpe de som er preget av traumatiske opplevelser. Rapporten legger vekt på rollen tilretteleggelse av godt omsorgsarbeid har i prosessen med å hjelpe unge barn i integreringsprosessen på ulike mottak i landet. Det er en av flere dimensjoner som må vektlegges for å oppnå gode resultater som kan hjelpe de som sliter med å gjøre fremgang, og dermed bearbeide de traumene som preger hverdagen. Ved å tilrettelegge for unge asylsøkere med mål om å komme seg gjennom traumatiske opplevelser vil de etter hvert få økt kontroll, som vil bidra til økt kontinuitet i hverdagen.

Kittang (2018) benytter en rekke ulike teoretiske rammer og betingelser i undersøkelsen. Blant disse vektlegges og belyses traumebevisst omsorg og effekten dette har på psykisk velvære og trivsel i hverdagen. Ved å diskutere traumebevisst omsorg gjenkjenner Kittang behovet for å ta traumer fra hjemlandet til etterretning som en del av integreringen i en ny kultur og i et nytt samfunn. Et viktig tema som belyses er hvordan, uavhengig av hvilken type traumer de har vært gjennom, har enslige mindreårige asylsøkere alle måtte forlate sine omsorgspersoner. Mindreårige asylsøkere som kommer til et nytt land som Norge befinner seg i en svært sårbar situasjon allerede før de kommer frem til asylmottaket. Dette vil naturligvis føre til ulike utfordringer knyttet til prosessen de går igjennom for å etter hvert integreres i et nytt samfunn.

I den kvalitative undersøkelsen Michelsen og Berg (2015) gjennomførte kommer det frem gjennom intervjuene at over halvparten av de unge asylsøkerne sliter med traumer fra

hjemlandet. Dette inkluderer utfordringer knyttet til negative minner rundt situasjonen som førte til at de måtte flykte i utgangspunktet, som krig og uro, i tillegg til selve flukten som ofte kunne ta flere måneder under svært kritiske og utfordrende forhold. Savn etter familien, og den situasjonen familie og bekjente fremdeles befinner seg i er en annen faktor som bidrar til uro i hverdagen. Temaer knyttet til traumeteori blir i undersøkelsen trukket frem som en viktig del av bakteppet som konstant vil kunne påvirke unge asylsøkere etter ankomst i Norge. Fokuset blir etter hvert flyttet over til hvilken kompetanse og hvilke ressurser som må være tilgjengelig for dem i integreringsprosessen

Sosial støtte, emosjonell og praktisk omsorg

En rapport av Michelsen og Berg (2015) handler om levekår for mindreårige barn og unge i asylsøkerfasen i Norge, og gir en beskrivelse av omsorgstilbudet for denne gruppen. Kapittel 7, Levekår og livskvalitet blant enslige mindreårige asylsøkere, ser blant annet på behov for både emosjonell og praktisk omsorg i hverdagen. Erfaringene ungdommene har hatt før og under flukten, individuelle mestringsstrategier og ulike faser i asylprosessen, samt utfallet av asylsøknaden kan påvirke hvordan de mestrer situasjonen.

Videre viser rapporten hvordan faktorer som tilrettelegging for normalisering av hverdagen, kultursensitiv omsorg, og representasjon kan bidra til å forbedre livskvaliteten til disse ungdommene. Livskvaliteten er også avhengig av emosjonell og praktisk omsorg, og det er et behov for å tilpasse omsorgen individuelt og fleksibelt. Tilrettelegging for normalisering av hverdagen skjer ved å legge til rette for trivsel på skolen, meningsfulle fritidsaktiviteter og vennskap. Det er også viktig med gode rutiner for tilsyn og medbestemmelse som tillater bevaring av kulturell identitet og sikrer barnas rett til å bli hørt. Dette krever kompetente ansatte med barnefaglig, flyktningfaglig og psykologisk/terapeutisk kompetanse.

Å styrke sosial støtte på asylmottakene kan kreve samarbeid mellom ulike aktører, inkludert ansatte på asylmottakene, helsepersonell og frivillige organisasjoner. Det kan inkludere å tilby språk- og kulturkurs, å organisere fellesaktiviteter, og å tilby psykolog (Kittang, 2018)

De enslige mindreårige asylsøkere som har opplevd krig og flukt mangler støtte fra familiemedlemmer. De kan blant annet være fraværende på grunn av krig og flukt, eller de har ikke kommet til landet samtidig som den mindreårige på grunn av utfordringer i

asylprosessen. Dette kan føre til at de enslige mindreårige føler seg alene og uten beskyttelse i en ny kultur og et samfunn. Teori om sosial støtte forklarer viktigheten av å etablere nære relasjoner med voksne for å sikre emosjonell støtte, og hvordan dette er en viktig beskyttelsesfaktor for unge migranter. Disse støttende relasjonene kan være viktig for den mindreåriges trivsel og psykiske helse, spesielt for mindreårige asylsøkere som har opplevd traumatiske situasjoner knyttet til krig og flukt.

Rapporten peker også på interseksjonalitet og hvordan ulike sosiale faktorer kan krysse hverandre og påvirke en persons opplevelser. Alder, kjønn, etnisitet og opprinnelsesland er faktorer som kan spille en viktig rolle i asylsøkernes opplevelser og behov for emosjonell støtte og praktisk hjelp. Det er derfor nødvendig for samfunnet å tilby støtte og omsorg som tar hensyn til disse ulike faktorene.

I lys av dette viser rapporten at etablering av støttende relasjoner med voksne er avgjørende for unge migranter, og at dette bør være et fokusområde for samfunnet. For mindreårige asylsøkere som har opplevd krig og flukt, kan disse relasjonene være spesielt viktige for å sikre trivsel og psykisk helse. Det er også viktig å ta hensyn til interseksjonalitet og de ulike faktorene som kan påvirke asylsøkernes opplevelser og behov for støtte og omsorg.

De enslige mindreårige asylsøkerne opplever ofte midlertidighet, som kan påvirke deres psykiske helse og velvære. Relasjonene som disse mindreårige asylsøkerne har på asylmottaket, er avgjørende for deres utvikling. Støttende relasjoner er særlig viktige for mindreårige asylsøkere som har opplevd traumatiske situasjoner som krig og flukt, da disse kan bidra til trivsel og bedre psykisk helse (Liden et al., 2013).

Forholdene i asylmottakene

I rapporten til Michelsen og Berg (2015) påpekes at rammene for omsorgssentre og asylmottak representerer svært ulike utgangspunkt for å tilby god omsorg, og bidrar til store forskjeller i levekår og livskvalitet blant de yngre og eldre ungdommene.

Ingebrigtsen, Berger og Thorsen (2004) og Berg og Lauritsen (1999) bekrefter at mottakene for enslige mindreårige er i dårlig stand med for få ansatte. Dette fører til at barnas trange økonomiske situasjon går utover deres kosthold, helse og muligheter til å delta i aktiviteter utenfor mottakssentret.

Michelsen og Berg (2015) diskuterer hvordan rammene for omsorgssentre og asylmottak kan ha stor innvirkning på levekår og livskvalitet blant yngre og eldre ungdommer. Det påpekes at disse rammene er svært ulike, og dette kan føre til store forskjeller i omsorgstilbudet.

Asylmottakene, som er midlertidige boliger for asylsøkere, har ofte begrensede ressurser og et mer usikkert opphold. Dette kan føre til en uforutsigbar hverdag og manglende stabilitet, noe som igjen kan påvirke ungdommene negativt. Levekårene på asylmottakene kan også være preget av overbefolkning, dårlig hygiene, og begrenset privatliv. Dette kan ha konsekvenser for den psykiske og fysiske helsen til ungdommene.

På den andre siden har omsorgssentrene som regel bedre ressurser og et mer stabilt omsorgstilbud. De har ofte bedre tilrettelagt undervisning og helsetjenester, samt muligheter for fritidsaktiviteter og sosialt samvær. Dette kan bidra til bedre trivsel og økt livskvalitet blant ungdommene som bor der.

Kapittel 4 : Diskusjon av resultatene fra litteraturgjennomgangen opp mot teorier

I denne oppgaven har jeg sett på forskningslitteratur og teorier om hvordan en på en god måte kan støtte enslige asylsøkere med utfordringer de har med tanke på at de har opplevd mange vansker i hjemlandet og under flukten, og hvordan man kan fremme god livskvalitet. Her vil jeg diskutere problemstillingen opp mot teorier og litteratur. Migrasjonsteoriene sier noe om hvorfor man flykter, og om hvor man drar, og dermed om problemene målgruppen min bringer med seg. Teoriene om sosial støtte forteller om hva som er god og hensiktsmessig hjelp og om hvordan den virker. Dette gir datagrunnlaget for denne avhandlingen. Jeg vil i det følgende sammenligne og sammenfatte resultatene.

Hvordan kan kunnskap om årsakene til flukten bidra til sosial støtte til enslige mindreårige i asylmottak

En kombinasjon av traumeteori og migrasjonsteori er anbefalt i litteratur som jeg har presentert i kapittel 3 (Robjant & Fazel, 2010, Pan Geography sitert i Lee, 1966) referanser til den litteraturen som tar opp dette) og jeg har funnet ut at de er hjelpsomme for å gi svar på problemstillingen min. . Faktorer som den sosiale og økonomiske situasjonen i hjemlandet kan påvirke beslutningen om å migrere og valget av destinasjonsland. Mange asylsøkere opplever traumer fra konfliktene i hjemlandet og flukten i seg selv kan også være traumatisk. Savnet etter familie og venner i hjemlandet kan forsterke traumene og gjøre integrering og bearbeidelse av traumer svært utfordrende for disse unge asylsøkerne.

De enslige mindreårige asylsøkerne opplever også ulike utfordringer og hindringer når de migrerer til et annet land, noe som kan påvirke deres psykiske helse og evne til å tilpasse seg. Deres opplevelse av sammenheng og resiliens kan være avgjørende for evnen til å håndtere utfordringene som møter dem i den nye konteksten.

Tilværelsen på asylmottak

Bo-situasjonen og bemanningen på mottaket kan også ha en stor innvirkning på deres opplevelse og velvære, og enslige mindreårige asylsøkere kan oppleve ensomhet og isolasjon på grunn av deres situasjon, noe som kan føre til dårlig psykisk helse og depresjoner. På asylmottakene kan sosial støtte være avgjørende for å hjelpe enslige mindreårige asylsøkere til å føle seg trygge og hjelpe dem med å tilpasse seg til et nytt land. Sosial støtte kan også hjelpe dem til å takle ensomhet og isolasjon, og styrke deres mentale helse og velvære. Det kan også være nyttig å tilby sosial støtte som tar hensyn til individuelle behov og preferanser, for eksempel å tilby støtte på et språk som de forstår godt, eller å tilby aktiviteter som passer deres interesser og hobbyer (Kittang, 2018).

Kittang kommer også med tre forslag til forbedring i livs- og omsorgssituasjonen til enslige mindreårige asylsøkere. Først en evaluering av representantordningen, da forskning har funnet at denne relasjonen oppleves som mangelfull. Det andre er å minimere antall flyttinger for asylsøkende barn, da det fører til enda flere unødvendige relasjonsbrudd. Det siste forslaget er å plassere asylmottakene mer sentralt, for å bedre tilrettelegge for deltakelse i fritidstilbud og møte med jevnaldrende norske venner.

Ifølge Berg og Lauritsen (1999), Michelsen og Berg (2015) og Ingebrigtsen, Berger og Thorsen (2004) er det nødvendig å bedre situasjonen for enslige flyktningbarn ved å styrke mottakene, øke bemanningen, forbedre barnas økonomiske situasjon og sikre bedre oppfølging av deres rettigheter. Det er også avgjørende å øke bevisstheten om disse problemene blant både barna selv og de ansatte som jobber med dem. Gjennom slike tiltak kan vi bidra til at barna får den hjelpen og støtten de trenger for å trives og utvikle seg.

Forskjellene mellom omsorgssentre og asylmottak kan føre til ulik behandling og muligheter for utvikling blant ungdommene. Det påpekes at det er viktig å anerkjenne disse forskjellene og jobbe for å sikre at alle ungdommer får tilgang til god omsorg og like muligheter for utvikling, uavhengig av bostedssituasjonen.

Man kan se hvordan ulike rammer for omsorgssentre og asylmottak kan påvirke ungdommens mulighet til å tilfredsstille ulike nivåer av behov i Maslows behovspyramide. Dårlige levekår og begrensede ressurser på asylmottak kan hindre tilfredsstillelsen av lavere

behovsnivåer, mens bedre utstyrte omsorgssentre kan tilby en bedre tilfredsstillende av behovene og kan føre til økt trivsel og livskvalitet blant de enslige mindreårige.

Ved å øke bemanning på asylmottak og gjøre ansatte mer tilgjengelige for enslige mindreårige asylsøkere, samt øke ansattes kunnskap rundt hvilke behov som må ivaretas og vektlegges, vil kvaliteten på sosial støtte økes. Siden enslige mindreårige asylsøkere er blant de mest sårbare menneskene vi har i samfunnet må flere fagfolk utdannet med den rette kompetansen stilles til disposisjon ved asylmottak, i tillegg til at det må tilrettelegges for tilbud om kontinuerlig kompetanseutvikling. Det må være et krav at hver enkelt asylsøker har en kontaktperson til disposisjon til enhver tid, og at denne personen bruker nok tid sammen med individet til å kunne tilby den støtten de har behov for. Tilgjengelighet til møte med mennesker som har erfaring fra flukt, asylprosess og integrering vil og kunne gi asylsøkeren sosial støtte og mulighet til læring. Norske asylmottak bør se på hvor kompetanse ligger, og hvilke ressurser man har tilgjengelighet til.

Midlertidigheten

Hvis man ser på Antonovskys teori om opplevelse av sammenheng ser man at ventetiden til enslige mindreårige asylsøkere kan oppleves som meningsløs og passiviserende. Dette kan føre til en følelse av avmakt og manglende håndterbarhet, som kan påvirke deres evne til å tilpasse seg og se positivt på fremtiden.

For de som har fått midlertidig tillatelse og venter på svar, kan følelsen av håp og engstelse veksle, og disse følelsene kan være svært belastende og ha negative konsekvenser for deres psykiske helse og velvære.

De som er direkte rammet av innstramminger i norsk asylpolitikk kan oppleve midlertidigheten som utrygg og leve i konstant frykt for uttransportering (Valenta og Garvik, 2019). Dette kan føre til en opplevelse av manglende sammenheng mellom deres forventninger før og under flukten, og behandlingen de får av norske asylmyndigheter etter ankomst.

For å hjelpe disse individene med deres traumatiske opplevelser og støtte dem i integreringsprosessen er det viktig å finne løsninger og ressurser på flere nivåer som kan hjelpe asylsøkerne med å tilpasse seg og håndtere utfordringer på en bedre måte. For

eksempel understreker Kittang (2018) migrasjon påvirkes av politikk, økonomi og kultur, og kan føre til marginalisering og diskriminering av visse grupper. Derfor er det viktig å ta hensyn til både individuelle og strukturelle faktorer når man jobber med å fremme den psykiske helsen til asylsøkere, og for å gi en helhetlig forståelse av migrasjon og de ulike konsekvensene det kan ha.

Michelsen og Berg (2015) fremhever hvor viktig det er at samfunnet, inkludert helsepersonell og myndigheter, tar de unge asylsøkernes erfaringer og utfordringer på alvor og gir adekvat støtte og behandling til de som trenger det, da hendelser i fortiden kan være en kilde til alvorlige psykologiske utfordringer.

Valenta og Garvik (2019) understreker viktigheten av at myndighetene tar hensyn til disse individenes psykiske helse og velferd, og konkluderer at dette bør ha prioritet over innvandringskontrollerende hensyn. På denne måten kan samfunnet gi nødvendig omsorg og støtte til disse asylsøkerne, spesielt de enslige mindreårige som har opplevd traumatiske situasjoner.

Psykisk helse

For å unngå psykiske lidelser som for eksempel posttraumatisk stresslidelse, er det viktig at de menneskene som møter disse barna i asylsøkerfasen har kunnskap om og kjennskap til barns utvikling i ulike aldersfaser, hva brudd på tilknytning kan ha å si for barnet og hva som er av beskyttende- og belastende faktorer. De må også ha kunnskap om psykiske lidelser hos barn og unge, og hvilke reaksjoner og utfordringer de kan møte.

I artikkelen til Valenta og Garvik (2019), viser studien at tjenesteyterne anser det som svært viktig å opprettholde og styrke oppfølgingen av disse asylsøkerne, samt å bidra til å øke deres mestringsevne. Samtidig avdekker artikkelen at de ansatte møter på en rekke utfordringer i arbeidet med å ivareta behovene til denne gruppen. Kittangs (2018) funn rundt samme tematikk viste at ikke alle representantene for asylsøkerne følger retningslinjene for å ta vare på barnets interesser og ivareta deres omsorgsbehov, og at problemer som oppstår også kan skyldes den enkelte representant, deres kompetanse og blant annet deres forståelse av hvordan traumer påvirker barn.

Valenta og Garviks analyse fant at for å kunne hjelpe de enslige asylsøkerne på en effektiv måte må det legges vekt på å forstå og adressere deres opplevelse av sammenheng. På den

måten kan de få økt følelse av begripelighet, håndterbarhet og meningsfullhet, som kan bidra til å styrke deres evne til å håndtere utfordringer, bearbeide asylprosessen bedre, og tilpasse seg livet i Norge på en mer effektiv måte. Liden et al (2013) påpeker også at relasjonene til de enslige mindreårige er viktige da de kan bidra til trivsel og bedre psykisk helse. Dette viser at sosial støtte og gode relasjoner kan bedre livskvaliteten.

Kapittel 5 Konklusjon

Oppgaven peker på flere viktige faktorer når det gjelder å støtte enslige mindreårige asylsøkere med utfordringer de møter og fremme god livskvalitet. Oppgaven har identifisert teorier og litteratur som gir innsikt i årsakene til flukt, behovet for sosial støtte, og betydningen av ulike faktorer som påvirker asylsøkernes opplevelse og velvære.

Det er klart at både traumer fra hjemlandet og selve flukten kan påvirke de unge asylsøkernes psykiske helse. Samtidig er det viktig å forstå hvordan faktorer som sosial støtte, tilrettelegging på asylmottak, og tilgang til utdanning og ressurser spiller en avgjørende rolle for deres tilpasning og integrering i det nye landet.

Det fremheves at en kombinasjon av traumeteori og migrasjonsteori er nyttig for å forstå problemstillingen. Videre blir det poengtert at forebygging av konflikter og krig i hjemlandene er en del av Norges ansvar og at internasjonalt samarbeid er viktig for å takle disse utfordringene.

Bo-situasjonen på asylmottak, bemanningen der, samt tilgjengelig sosial støtte, spiller en vesentlig rolle for asylsøkernes trivsel og psykiske helse. Det fremheves at individuell tilpasning av støttetjenester, oppfølging av rettigheter, og økt bevissthet blant både asylsøkere og ansatte er avgjørende faktorer for deres velvære.

Midlertidigheten i asylsøknadsprosessen kan ha negative konsekvenser for asylsøkernes opplevelse av sammenheng og fremtidshåp. Løsninger som tar hensyn til individuelle behov og strukturelle faktorer blir anbefalt for å bedre situasjonen for disse individene.

Psykisk helse blir fremhevet som en sentral bekymring, med fokus på å forstå og adressere asylsøkernes opplevelse av sammenheng for å styrke deres mestringskapasitet. Relasjoner og sosial støtte spiller en stor rolle i å forbedre livskvaliteten til enslige mindreårige asylsøkere. Det er viktig å anerkjenne deres erfaringer, behov og utfordringer, og jobbe både på individnivå og samfunnsnivå for å sikre en bedre fremtid for disse sårbare individene.

Litteraturliste

- Antonovsky, A. (1979). *Health, stress, and coping*. San Francisco: Jossey-Bass.
<https://doi.org/10.1017/S003329170005371X>
- Antonovsky, A & Sjøbu, A. (2012). *Helsens mysterium: den salutogene modellen*. Gyldendal akademisk.
- Berg, B. (2015). Velferd og migrasjon - sosialt arbeid i et flerkulturelt samfunn. (Ellingsen I.T, Levin I, Berg B & Kleppe L.C.), Sosialt arbeid: En grunnbok (kapittel 16). Universitetsforlaget
- Berg, B og Lauritsen, K. (1999): Mellom håp og lengsel. Å leve i asylmottak. SINTEFTrondheim
- Berg, B. & Tronstad, K. (2015). Levekår for barn i asylsøkerfasen. NTNU Samfunnsforskning. Hentet fra <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5908>
- Berg, B, Sveaas, N, Lauritsen, K, Meyer, M, Tingvold, L, Neumayer, S.M (2005), "Det hainnle om å leve -": tiltak for å bedre psykisk helse for beboere i asylmottak. Hentet fra <https://sintef.brage.unit.no/sintef-xmlui/handle/11250/2430226>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design Ecology of Human Development - Experiments by Nature & Design*. Hentet fra https://khoerulanwarbk.files.wordpress.com/2015/08/urie_bronfenbrenner_the_ecology_of_human_developbokos-z1.pdf
- Cohen, S. & Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310–357. Hentet fra <https://doi.org/10.1037/0033-2909.98.2.310>
- de Haas, H. (2014). Migration theory: quo vadis? Hentet fra <https://ora.ox.ac.uk/objects/uuid:45aacf94-8f24-4294-9c74-cbc8453fcbfb/files/s9880vr58p>
- Eide, K & Broch T (2010) *ENSLIGE MINDREÅRIGE FLYKTNINGER Kunnskapsstatus og forskningsmessige utfordringer*. Regionsenter for barn og unges psykiske helse, region øst og

sør. Hentet fra <https://www.gu.se/sites/default/files/2020-06/Enslige%20mindreårige%20flyktninger.%20Kunnskapsstatus%20og%20forskningsmessige%20utfordringer.pdf>

Flyktningshjelpen. 10 ting du bør vite om migrasjon og flyktninger. Hentet 20.04.2023 fra <https://www.flyktningshjelpen.no/nyheter/2018/mars/10-ting-du-bor-vite-om-migrasjon-og-flyktninger/>

FNs Barnekonvensjon. (1989). Hentet 21.04.2023 fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

Haghighi, R. (2020). Folkegruppen som nektes statsborgerskap: hvordan påvirker en statsløs status rettighetene til Rohingya befolkningen og hvordan vil det påvirke deres migrasjon? Hentet fra <https://hdl.handle.net/11250/2735347>

Kittang, R. B. (2018). Opplevelse av omsorg i mottak for enslige mindreårige asylsøkere. Hentet fra <https://hdl.handle.net/1956/18484>

Ingebrigtsen, K., Berger, T. og Thorsen, L (2004): ”Ingen vet at jeg ikke tør sove” Rapport med tilrådning om tilsynsmodell for enslige mindreårige asylsøkere. Rapportnr. 30/04. Redd Barna

Lazarus, R.S. (1991). Progress on a cognitive-motivational-relational theory of emotion. *American Psychologist*, 46(8), 819–834. <https://doi.org/10.1037//0003-066x.46.8.819>.

Lee, Everett S., (1966), A Theory of Migration, *Demography*, Vol. 3, No. 1, pp 47-57. *Pan Geography*. Hentet 20.04.2023 fra <https://pangeography.com/lees-theory-of-migration/>

Liden, H., Eide, K., Hidle, K., Nilsen, A. C. E., & Wærdal, R. (2013). Levekår i mottak for enslige mindreårige. Institutt for samfunnsforskning.

Maslow, A. H. (1954). The instinctoid nature of basic needs. *Journal of Personality*, 22, 326–347. Hentet fra <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1954.tb01136.x>

Michelsen, H. & Berg, B. (2015). Levekår og livskvalitet blant enslige mindreårige asylsøkere. Levekår for barn i asylsøkerfasen (kap. 7, s. 115-150). NTNU Samfunnsforskning. Hentet fra <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5908>

Ní Raghallaigh, M., & Gilligan, R. (2010). Active survival in the lives of unaccompanied minors: Coping strategies, resilience, and the relevance of religion. *Child & Family Social Work*, 15(2), 226–237. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2009.00663.x>

Norheim, B. Maslows behovspyramide. CC BY-SA 4.0. Hentet fra <https://ndla.no/article/29789>

Robjant, K. & Fazel, M. (2010). The emerging evidence for Narrative Exposure Therapy: A review. Hentet 20.04.2023 fra <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2010.07.004>

Jørgensen, T.W, & Steinkopf, H. (2013). Traumebevisst omsorg. *Fosterhjemskontakt*, 1, 10-17. Hentet fra <https://rvtssor.no/filer/backup/Artikkel3-Traumebevisstomsorg.pdf>

Valenta, M. & Garvik, M. (2019). Enslige mindreårige asylsøkere – opplevelser og mestring av midlertidighet. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2019-02-03>

Valenta, M. og Garvik, M. (2019). Enslige mindreårige asylsøkere – opplevelser og mestring av midlertidighet. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 22 (2), 126-145.